

ІНФОРМАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ВИХОВАНЦІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Гаврилюк Валерій Юрійович

Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів

Інтеграція України у світовий інформаційний простір, формування інформаційно-навчального середовища регіональних освітніх систем і навчальних закладів, розвиток інформаційної культури педагогів та їх вихованців мають значний вплив на модернізацію системи освіти держави. Запровадження зазначених інновацій в освітній процес позашкільних навчальних закладів забезпечує формування технічно та технологічно освіченої творчої особистості, підготовленої до життя, активної трудової діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства, створює належне підґрунтя для розвитку життєвої компетентності, пізнавальної та творчої активності педагогів і вихованців, їх творчу самореалізацію й професійне самовизначення з урахуванням індивідуальних можливостей та особистісних уподобань.

Проблема створення та ефективного функціонування інформаційно-навчального середовища стала об'єктом вивчення вітчизняних і зарубіжних вчених – В.Бикова, Н.Вовковінської, В.Габрусєва, Н.Дементієвської, Ю.Дорошенка, Ю.Жука, Н.Клокар, В.Мадзігона, Н.Морзе, Е.Полата. Питання діяльності позашкільних навчальних закладів у формуванні творчої особистості, розвитку її відповідних здібностей та формуванні творчої активності розробляють В.Вербицький, О.Литовченко, В.Мачуський, Г.Пустовіт, Т.Сущенко. Вченими запропоновано методологічну основу позашкільної освіти, технології розвитку творчих здібностей вихованців позашкільних навчальних закладів, актуальну тематику навчальних курсів.

Але організаційно-педагогічні та дидактичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування творчої активності педагогічних працівників і вихованців позашкільних навчальних закладів висвітлені недостатньо, потребують деталізації та подальшого вивчення. З огляду на це важливим завданням сучасної психолого-педагогічної науки є розроблення теоретичних аспектів функціонування інформаційно-навчального середовища позашкільного навчального закладу як засобу формування творчої активності його педпрацівників і вихованців.

Творча активність – особистісне утворення динамічного характеру, яке є комплексом інтелектуальних, емоційних, характерологічних властивостей, що дозволяють особистості продуктивно використовувати творчість у будь-якому виді діяльності і забезпечують її результативність. Формування творчої активності – процес прогресивних змін у часі і просторі, що відображається у кількісних, якісних і структурних творчих перетвореннях особистості як цілісної системи й полягає в керованому розвитку її творчих здібностей та інтелекту на основі пробудження інтересу до творчої діяльності, оволодіння методами творчого отримання знань, формуванням індивідуального стилю творчої поведінки [2, 96].

Метою позашкільної освіти відповідно до суспільного замовлення та освітньої політики держави, є створення педагогічних умов для повноцінного творчого, інтелектуального, духовного розвитку особистості; підвищення її мотивації до пізнання і творчості; задоволення освітніх потреб творчої особистості за допомогою залучення її до свідомої та систематичної творчої діяльності. Тому оволодіння педагогічними працівниками і вихованцями гуртків позашкільних навчальних закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій, їх раціональне використання під час розв'язування задач, пов'язаних з пошуком та опрацюванням інформації, систематизацією та зберіганням, презентацією широкому загалу і передаванням, забезпечення участі в проектно-технологічній та інформаційній діяльності, яка інтегрує всі

види сучасної діяльності людини (від появи творчого задуму до реалізації готового продукту) – вимога часу [6, 8].

Інформаційно-навчальне середовище – системно організована сукупність організаційно-педагогічних, психолого-дидактичних, комунікаційних і програмно-технічних заходів та засобів цілеспрямованого процесу навчання й розвитку людини як основи інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного поступу суспільства і держави в цілому, що забезпечує ефективне управління навчально-виховним процесом; задоволення інформаційних потреб усіх учасників освітньої діяльності; проведення науково-методичної, пошукової та дослідницько-експериментальної роботи педагогічних працівників і вихованців; забезпечення комп'ютерної підтримки їх творчої та навчально-пізнавальної діяльності [4].

Сучасні засоби інформаційно-комунікаційних технологій, що активно запроваджуються в освітню діяльність позашкільних навчальних закладів, забезпечують його оптимізацію, технологічність і відкривають нові перспективи для пізнавальної та творчої діяльності педпрацівників і вихованців, тобто створюють умови для наступного:

- забезпечення нової, активної форми фіксації продуктів інтелектуальної та творчої діяльності людини у вигляді текстових документів, графічних таблиць, мультимедійних презентацій, фото-, відеодокументів тощо, що уможлиблює їх подальше творче перетворення, вдосконалення та поширення;
- доступу до практично необмеженого обсягу потрібної навчальної та наукової інформації, високої швидкості її отримання та варіативності способів аналітичної обробки, виникнення феномена «безпосереднього включення» творчої особистості в інформаційний простір людства;
- конструктивного змістового діалогу з користувачем; утворення з ним єдиного функціонального предметно орієнтованого освітнього середовища (тобто комп'ютер не лише збільшує інтелектуальні та творчі можливості особистості, впливає на її пам'ять, емоції, мотиви та інтереси, але й змінює,

перебудовує саму структуру пізнавальної та продуктивно-творчої діяльності особистості) [1].

З огляду на це сучасні засоби інформаційно-комунікаційних технологій можуть використовуватися педагогічними працівниками та вихованцями позашкільних навчальних закладів як:

- засіб навчання (застосування мультимедійних навчальних курсів, дистанційної освіти);
- технічний засіб автоматизації процесу пізнавальної та творчої діяльності особистості, який дозволяє мобільно працювати з текстом, графічним, звуковим або відеодокументом, робити складні розрахунки, якісно подавати інформацію, обробляти її, спілкуватися з своїми колегами, однолітками або представниками наукової еліти в усьому світі;
- зразок сучасних інноваційних технологій, що розвиває навички оволодіння ними, дає знання про їх назви та функціональне призначення складових елементів і системи зв'язків, принципи роботи апаратного і програмного забезпечення;
- ефективний тренажер, що розвиває пізнавальну і творчу активність особистості, спонукає її приймати власні оригінальні рішення, бачити їх результат і перевіряти їх правомірність тощо [4, 5].

Тому **основними складовими інформаційно-навчального середовища позашкільного навчального закладу є:**

- повноцінна багатofункціональна медіатека, яка включає в себе мультимедійні, інтерактивні навчальні програми з різних напрямів позашкільної освіти, науки та культури, розраховані на різні вікові категорії вихованців гуртків різних напрямів;
- Інтернет-бібліотека, яка дає широкі можливості для використання всіма учасниками освітнього процесу інформації, систематизованої за розділами;

- ланка дистанційного навчання, що дозволяє брати участь у різноманітних творчих, пошукових та дослідницьких проектах, конкурсах, Інтернет-олімпіадах, курсах підвищення кваліфікації;
- інформаційний та редакційно-видавничий центр, що забезпечує створення, підтримку та оновлення веб-сайтів, випуск інформаційних публікацій, газет, текстів виступів на наукових конференціях, навчальних посібників тощо;
- електронний банк даних творчо обдарованих і талановитих вихованців і педагогічних працівників, віртуальні портфоліо (текстові, фото- відеоматеріали про їх творчі здобутки, моделі індивідуальних навчальних програм тощо) [3].

Функціонування інформаційно-навчального середовища забезпечує формування творчої активності розвиток інформаційно-комунікаційної культури особистості – комплексу понять, уявлень, знань, умінь і навичок особистості, які формують у дитини або дорослої людини певний стиль мислення (в основі якого – логіко-математична та гуманітарна підготовка), що дозволяють ефективно використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій у професійній або творчій діяльності.

Література

1. Вовковінська Н.В. Інформатизація середньої освіти : програмні засоби, технології, досвід, перспективи / Вовковінська Н.В., Дорошенко Ю.О., Забродська Л.М. – К. : Педагогічна думка, 2003. – 276 с.
2. Гаврилюк В.Ю. Творча активність старшокласників як психолого-педагогічна проблема / В.Ю. Гаврилюк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць. – Вип. 8. – Кн. 1. – К., 2005. – С.95-100.
3. Дементієвська Н.П. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів / Н.П. Дементієвська // Інформаційні технології і засоби навчання : зб. наук. праць. – К. : Атака, 2005. – С. 76-95.
4. Клокар Н.І. Розвиток інформаційно-навчального середовища освітньої системи регіону в контексті забезпечення рівного доступу до якісної освіти

[Електронний ресурс] / Н.І. Клокар // Народна освіта. – 2008. – Вип. 3. – Режим доступу : <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/6/statti/1klokar/klokar.htm>

5. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.

6. Сиротенко А.Й. Соціально-педагогічні основи діяльності позашкільних закладів у сучасних умовах гуртків науково-технічного напрямку : науково-методичний посібник / Сиротенко А.Й., Пустовіт Г.П., Мачуський В.В. та ін. – К. : Грамота, 2005. – 80 с.